

Kohtuasi C-507/23

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

8. august 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Augstākā tiesa (Senāts) (Lāti kõrgeim kohus) (Lāti)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. august 2023

Kaebaja esimeses kohtuastmes ja kassaator:

A

Vastustaja esimeses kohtuastmes ja kassatsioonimenetluses:

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (tarbijaõiguste kaitse keskus, edaspidi „tarbijakaitsekeskus“)

[...]

Latvijas Republikas Senāts (Lāti Vabariigi kõrgeim kohus)

KOHTUMÄÄRUS [...]

Riia, 7. august 2023

Kolleegium [...] [kolleegiumi koosseis]

[...] vaatas läbi Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse esitamise küsimuse kassatsioonkaebuses, mille A esitas Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus, Lāti) 20. mai 2023. aasta kohtuotsuse peale asjas, mis käsitles mittevaralise kahju hüvitamist haldusvaidluses, mille algatas A nõudega tuvastada, et tarbijakaitsekeskus on kasutanud ja ilma kaebaja loata levitanud tema isikuandmeid [audiovisuaalses] jutustavas klipis, tuvastada, et see on toimunud õigusvastaselt, ning samuti sellise tegevuse lõpetamise ja mittevaralise kahju hüvitamise nõudega.

Vaidluse taust

Faktilised asjaolud

1 [Latvijas Republikas] Senāts (Lāti Vabariigi kõrgeim kohus) võttis kassatsiooniasemes menetlusse kohtuasja esimeses kohtuasemes kaebaja A, kes on Lātis tuntud ajakirjanik ja autotööstuse ekspert, ning tarbijakaitsekeskuse vahel seoses selle keskuse poolt video levitamise teel kaebaja isikuandmete ilma loata töötlemisega.

Tarbijakaitsekeskus korraldas teadlikkuse tõstmise kampaania, mille käigus ta levitas mitmel veebisaidil videot pealkirjaga „Pärbaudi – Pērc – Lietoto sociālais eksperiments“ („Kontrolli – Osta – Kasutatud [auto ostu] sotsiaaleksperiment“). Video on tehtud tarbijatele adresseeritud sõnumina mitmesuguste oluliste ohtude kohta, millega nad võivad kasutatud mootorsõiduki ostmisel kokku puutuda. Videos kutsuti tarbijaid üles kontrollima müüjate isikut ja mainet ning olema ettevaatlikud, kuna ebaausad kauplejad võivad kasutada ebaausaid meetodeid, jäljendades avalikult tuntud eksperte, et suurendada sel viisil pettusega tarbija usaldust konkreetse sõiduki müüja vastu ja panna tarbijat ostma tehniliselt või muus aspektis vastuvõetamatut sõidukit. Jutustava klipi peategelane jäljendas kaebaja häält, rääkis telefonis temale iseloomulikus stiilis ja kandis mütsi, mis sarnanes mütsile, mida on kaebaja kandnud teistes saadetes. Jutustavas klipis näidatakse loetelu pealkirjaga „[A] tavalised laused“ ja see sisaldab lõiku saatest „TE!“ [„SIIN!“], milles näeb ja kuuleb kaebajat rääkimas.

Kuna kaebaja ei nõustu sellega, kuidas tema isiksust videos kehastatakse, oli ta selliste tunnustega jutustava lõigu tegemise ja levitamise vastu. Sellegipoolest pandi see üles mitmele veebisaidile ja see on siiani internetis kättesaadav.

Kaebaja palus tarbijakaitsekeskusel lõpetada video levitamine, vabandada avalikult tema maine kahjustamise eest ja hüvitada talle mittevaraline kahju. Keskus seda palvet ei täitnud.

Kaebaja esitas kohtule kaebuse nõudega tuvastada, et tarbijakaitsekeskuse tegu on õigusvastane, ning kohustada keskust tema ees vabandust paluma ja maksma talle mittevaralise kahju eest hüvitist 2000 eurot.

2 Administratīvā rajona tiesa (rajooni halduskohus, Lāti) rahuldab kaebuse osaliselt: ta tuvastas, et tarbijakaitsekeskuse tegu, mis seisnes kaebaja isikuandmete kasutamises ja levitamises ilma tema nõusolekuta, on õigusvastane, ning kohustas tarbijakaitsekeskust selle tegevuse lõpetama ja hüvitama kaebajale tekitatud mittevaraline kahju summas 100 eurot ning vabandama avalikult.

Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus, Lāti), kes menetles kohtuasja apellatsiooniasemes, rahuldab nõuded samuti osaliselt: ta tuvastas, et tarbijakaitsekeskuse tegu, mis seisnes kaebaja isikuandmete kasutamises ja levitamises ilma kaebaja nõusolekuta, on õigusvastane, ja kohustas tarbijakaitsekeskust lõpetama kaebaja isikuandmete kasutamine ja levitamine

jutustavas klipis „Taaskasutuse sotsiaaleksperiment – Enne kontrolli, siis osta“, lisaks sellele, et ta kohustas tarbijakaitsekeskust kaebaja ees avalikult vabandust paluma veebisaitidel, kus ta on jutustava klipi avaldanud. Ülejäänud nõuded (mittevaralise kahju rahalise hüvitamise kohta) jäeti rahuldamata.

[Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) tuvastas, et tarbijakaitsekeskuse tegu jätkus pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)) jõustumist ning et see tegu on vastuolus selle määruse artikli 6 lõike 1 punktiga e. Isikuandmed ei ole mitte ainult kaebaja täisnimi, vaid ka kaebaja isiksus, kelle kujutamiseks on käesoleval juhul kasutatud muu hulgas kaebaja kuvandit, mis on võetud saatetest „SIIN!“, ja võetud tähelepanu keskmesse otseselt tema kutsealane tegevus autotööstuse sektoris[.] Isikuandmete kasutamine jutustavas klipis, nende avalikkusele kättesaadavaks tegemine ja säilitamine nii, et need on teistele isikutele kättesaadavad, on isikuandmete töötlemine. Jutustav klipp tehti ametiasutuse ülesannete täitmise raames ja avaliku võimu teostamise raames ning õiguspärase ja sotsiaalselt vajaliku eesmärgi saavutamiseks, milleks on suurendada tarbijate teadlikkust, et tarbijad saaksid teha majandusotsuse kasutatud auto ostmise kohta õige teabe põhjal. Selle eesmärgi oleks aga saanud saavutada ka ilma kaebaja isikuandmeid kasutamata: muul viisil üldsuse poole pöördumisega, teistsuguse sisuga jutustava klipiga või kasutades samalaadses jutustavas klipis mõnda teist isikut.

Analüüvides, kas kaebaja õiguse rikkumise eest tuleb määrata kahju hüvitamise kohustus, tuvastas [Administratīvā] apgabalties (regionaalne halduskohus), et tarbijakaitsekeskuse poolt toime pandud rikkumine ei olnud tõsine. Kohus võttis arvesse asjaolu, et kaebaja isiksuse kasutamine jutustavas osas ei olnud mõeldud tema laimamiseks ega tema maine kahjustamiseks. Objektivsele ja mõistlikult tähelepanelikule välisele vaatajale ei jää jutustavast klipist muljet, et kaebaja on petis või ebaaus. Kaebajale tekitati mittevaralist kahju seetõttu, et keskus töötles ja avalikustas tema isikuandmeid ilma tema vastuväiteid arvesse võtmata ja jättis rikkumise tema taotlusele vaatamata heastamata. Keskus pani selle rikkumise toime, kuna ta tõlgendas õigusnorme valesti; lisaks oli õigusnormide tõlgendamine keeruline. Kohus võttis arvesse ka asjaolu, et sellise jutustava klipi loomine ja avaldamine ilma isiku loata oleks olnud lubatud, kui see oleks tehtud ajakirjanduslikel eesmärkidel; et selliste tunnustega jutustav klipp oli asjaomase eesmärgi saavutamiseks kõige sobivam ning et ei olnud kasutatud kaebaja delikaatseid andmeid. Kohus otsustas seega, et selle jutustava klipi kättesaadavus internetis iseenesest ei tekita kaebajale laimavat kahju.

Kuna keskus ei olnud pärast kaebaja põhjendatud vastuväiteid tegu lõpetanud, otsustas [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus), et mittevaralise kahju heastamine sellega, et taastatakse olukord nii, nagu see oli enne kahju tekkimist, nagu on ette nähtud ametiasutuste tekitatud kahju hüvitamise seaduse (Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums) artiklis 14, ei

ole piisav. Kohus pani seega ametiasutusele kohustuse paluda kaebaja ees avalikult vabandust veebisaitidel, kus see asutus oli jutustava klipi avaldanud. Võttes arvesse, et jutustav klipp ei olnud kaebajat laimanud ega kahjustanud tema mainet ning et ei olnud kasutatud kaebaja delikaatseid andmeid, ei pidanud kohus vajalikuks määrata rahalist hüvitist.

3 Kaebaja esitas [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse osas, milles selle kohtuotsusega jäeti mittevaralise kahju rahalise hüvitamise nõue rahuldamata. Kaebuses on esitatud selle kohtuotsuse tühistamiseks järgmised põhjendused:

3.1 [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) tegi vea, kui ta hindas, kas kaebajale on tekitatud kahju, kuna ta tõlgendas laimamise ja maine kahjustamise mõistet valesti ning jättis põhjendamata mitut asjaolu, mida kaebaja oli nimetanud seoses talle osaks saanud au teotamise ja maine kahjustamisega (sealhulgas jutustava klipi uuesti avaldamine viisil, mis televaatajate silmis alavääristab kaebajat tunnustatud autoasjatundjana). Kohus oleks pidanud hindama keskmise vaataja reaktsiooni, kes ei ole harilikult kõige tähelepanelikum, jutustavale klipile ja selles kaebaja isiksuse kujutamisele. Kohus ei võtnud arvesse ka asjaolu, et jutustav klipp avaldati vaatamata kaebaja kategoorilisele vastuseisule, mis põhines vastuväidetel selle jutustava klipi stsenaariumile.

Kuna kohus ei andnud kohtulikku kaitset laimamise eest, rikkus ta Läti Vabariigi põhiseaduse artiklit 95 (kaitse au teotamise eest) ja artiklit 96 (eraelu puutumatus austamine).

3.2 Kohus oli sisuliselt seisukohal, et kaebaja populaarsus ja tema karakterkuju sobivus jutustava klipi loomiseks on põhjus, mis õigustab sekkumist kaebaja õigusesse eraelu austamisele ja tema õigusesse ise otsustada oma andmete töötlemise üle.

3.3 Asjaolu, et õigusnormide tõlgendamine on keerukas, ei saa õigustada ametiasutuse meelevaldsust, mis seisneb tahtlikus aktis, mis on vastuolus kaebaja selgelt väljendatud tahtega.

3.4 Kohtu määratud heastamine (vabandamine veebisaitidel, kus tarbijakaitsekeskus jutustava klipi avaldas) ei ole õiglane. Demokraatlikus õigusriigis ei või kahju hüvitamist ebaproportsionaalselt vähendada. Kohustus avalikult vabandust paluda on lihtsalt elementaarse viisakuse ja eetika akt. Võrdluseks tuleb märkida, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 83 lõikes 5 on ette nähtud trahv, mille suurus on kuni 20 000 000 eurot või ettevõtja puhul kuni 4% tema eelneva majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest.

3.5 Kohus ei võtnud üldse arvesse ega analüüsinud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 82 [...] [isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõike 1 tsitaat].

Õiguslikud põhjendused

Kohaldatavad õigusnormid

Euroopa Liidu õigus

4 Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 8 lõige 1; isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 1 lõige 2, artikkel 82 ning põhjendused 75, 85 ja 146.

Läti õigus

5 Läti Vabariigi põhiseaduse artikli 92 kolmas lause:

„Isiku õiguse põhjendamatu riive korral on isikul õigus kohasele hüvitisele.“

Ametiasutuste tekitatud kahju hüvitamise seaduse artikkel 14 „Mittevaralise kahju eest [hüvitamiskohustuse] määramine“:

„1. Mittevaralise kahju hüvitamise kohustus määratakse olenevalt nende seadusega kaitstud õiguste ja huvide olulisusest, mida on riivatud, ning kõnealuse riive raskusest, võttes arvesse ametiasutuse teo põhjendatust ning faktilisi ja õiguslikke põhjendusi, kahju kannatanud isiku käitumist ja kaasvastutust ning muid konkreetse juhtumi puhul tähtsust omavaid asjaolusid.

2. Mittevaraline kahju hüvitatakse kahju tekkimisele eelnenud olukorra taastamise teel või, kui see ei ole täielikult või osaliselt võimalik, või kui see lahendus ei ole sobiv, siis vabandusega või kohase hüvitise maksmisega.

3. Kui ametiasutus või kohus tuvastab pärast konkreetse juhtumi asjaolude hindamist, et isiku seadusega kaitstud õiguste või huvide riive ei ole tõsine, võib kirjalik või avalik vabandamine olla mittevaralise kahju ainus või täiendav hüvitis.

4. Mittevaralise kahju hüvitise suuruseks võib määrata maksimaalselt 7000 eurot. Raske mittevaralise kahju korral võib hüvitise suuruseks olla kuni 10 000 eurot; elu ohustamise või eriti raske tervisekahju tekitamise korral võib hüvitise suurus siiski olla kuni 30 000 eurot.“

Põhjused, miks on kahtlusi Euroopa Liidu õigusnormide tõlgendamisel

[Administratiivā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) tuvastas, et kaebaja õigust on rikutud ja selles osas on tema kohtuotsus jõustunud, kuid kaebaja ei ole nõus ei hinnanguga tema õiguse rikkumisele, sellega tekitatud kahjule ega ka selle tagajärjel määratud hüvitise suurusega. Järelikult tuleb kassatsioonkaebuse raames kontrollida, kas see kohus hindas tarbijakaitsekeskuse poolt kaebaja õiguse riivamise raskusastet ja selle riivega tekitatud kahju olemasolu õigesti ning kas sama kohtu määratud hüvitist võib pidada kohaseks.

7 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 1 on ette nähtud, et igal isikul, kes on kandnud selle määruse rikkumise tulemusel materiaalset või

mittemateriaalset kahju, on õigus saada vastutavalt töötlejalt või volitatud töötlejalt tekitatud kahju eest hüvitist.

Euroopa Liidu Kohus on otsustanud, et kuna isikuandmete kaitse üldmääruses ei ole selle määruse artiklis 82 kasutatud mõistete tähenduse ja ulatuse osas viidatud liikmesriikide õigusele, eelkõige mis puudutab mõisteid „materiaalne või mittevaraline kahju“ ja „hüvitis tekitatud kahju eest“ selle määruse tähenduses, tuleb neid mõisteid pidada liidu õiguse autonoomseteks mõisteteks, mida tuleb kõikides liikmesriikides tõlgendada ühetaoliselt (4. mai 2023. aasta kohtuotsus *Österreichische Post*, C-300/21, [EU:C:2023:370](#), punkt 30). Seega ei ole nende mõistete tõlgendamisel kohaldatav mitte Läti õigus, vaid ainult määruse sätted, nagu neid on tõlgendatud Euroopa Liidu Kohtu praktikas.

Nagu nähtub [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) kohtuotsusest, tugines see kohus oma järeldustes kahju hüvitamise kohta ainult Läti õigusnormidele ja kohtupraktikale, kuid see ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 82 kooskõlas.

Lisaks käsitles [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) kohtuotsus mitut aspekti, mille jaoks on oluline tõlgendada isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 82. Euroopa Liidu Kohtu registri andmetest nähtub, et liikmesriikide kohtud on talle selle artikli tõlgendamise kohta esitanud juba mitu küsimust, mille vastused võivad olla asjakohased ka käesolevas kohtuasjas (kohtuasjad C-340/21, C-667/21, C-687/21, C-741/21, C-182/22, C-456/22, C-590/22 ja C-65/23). Nendele küsimustele ei ole aga veel vastatud, mistõttu peab eelotsusetaotluse esitanud kohus vajalikuks esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse.

8 [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) menetluses olnud kohtuasja analüüsimisel oli üks olulistest aspektidest see, kas hüvitamiskohustus tuleb määrata ainuüksi isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise eest, see tähendab andmekaitsealase rikkumise eest või tuleb, vastupidi, tõendada ka selle rikkumisega tekitatud kahju. Euroopa Liidu Kohus on sellele küsimusele juba vastanud.

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 1 on ette nähtud õigus saada hüvitist varalise või mittevaralise kahju eest, mis on kantud selle määruse rikkumise tõttu. Nagu Euroopa Liidu Kohus on selgitanud, ei piisa hüvitise saamise õiguse tunnustamiseks ainuüksi selle määruse sätete rikkumisest, vaid rikkumisega tekitatud kahju peab olema tõendatud (kohtuotsuse *Österreichische Post* punktid 32 ja 42).

[Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) kohtuotsusest nähtub, et see kohus hindas hüvitise määramise vajadust sisuliselt seoses ainult rikkumisega, mille oli ametiasutus määruse suhtes toime pannud, kuna ta ei tuvastanud kaebajale laimamisega tekitatud kahju ega tema maine kahjustamist. See ei ole kooskõlas määruse artikli 82 lõikega 1. Kui see kohus järeldas, et kaebajale ei ole

määruse rikkumisega tekitatud mingit kahju, oleks tulnud kahju hüvitamise või heastamise nõue rahuldamata jätta.

Enne muudele järeldustele jõudmist tuleb siiski kontrollida, kas nimetatud kohus on kahju olemasolu hindamisel eksinud.

9 Sellega seoses tuleb täpsustada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumine, st andmekaitsega seotud rikkumine võib iseenesest siiski samal ajal kujutada endast ka kahju isikule.

Vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 146 peaks vastutav töötaja või volitatud töötaja hüvitama igasuguse kahju, mida võib isikule põhjustada töötlemine, mis ei ole määrusega kooskõlas. Kahju mõistet tuleks Euroopa Kohtu praktikast arvestades tõlgendada laialt ja sellisel viisil, mis kajastab täielikult määruse eesmärke. Andmesubjektid peaksid saama täieliku ja tõhusa hüvitise kahju eest, mida nad on kandnud. Sellele põhjendusele viidates on Euroopa Liidu Kohus rõhutanud kahju mõiste tõlgendamist kooskõlas määruse eesmärkidega, milleks on muu hulgas tagada liidus füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse isikuandmete töötlemisel ning tagada selleks kogu liidus nende isikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitse normide järjekindel ja ühtne kohaldamine isikuandmete töötlemisel (*kohtuotsuse Österreichische Post punktid 46–48*). Lisaks tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 kohaldamisel mõistele „kahju“ – sealhulgas mõistele „mittevaraline kahju“ – anda liidu õigusele omane autonoomne ja ühetaoline määratlus (*kohtuotsuse Österreichische Post punkt 44*).

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 8 lõikes 1 on sätestatud õigus andmekaitsele kui iseseisev ja isikule omane subjektiivne õigus, mis tähendab, et igal inimesel on õigus oma isikuandmete kaitsele. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 1 lõikes 2 on samuti märgitud, et määrus kaitseb füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning eelkõige nende õigust isikuandmete kaitsele, nimelt õigust isikuandmete kaitsele, mis on üks inimese põhiõigustest ja -vabadustest.

Seega tekib küsimus, kas selle subjektiivse õiguse riive iseenesest kujutab endast isikule kahju. Teisisõnu, kas juhul, kui muude isikule tagatud õiguste (nagu õigus eraelu puutumatusele, omandiõigus jne) riive on käsitatav kahjana, võib ka selle andmekaitseõiguse riivet iseenesest käsitada või vähemalt teatud asjaoludel käsitada sellele isikule tekitatud kahjana?

See omakorda tõstatab küsimuse, milline seos on isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise, see tähendab andmekaitsealase rikkumise ja isikuandmete kaitse õiguse kui subjektiivse õiguse rikkumise vahel. Andmete töötlemine on tegevus, mis põhineb isikuandmetel, mis on põhimõtteliselt kaitstud. Järelikult, kui andmete töötlemine on ebaseaduslik, võib eeldada, et andmete töötlemine riivab põhjendamatult andmesubjekti subjektiivset õigust oma andmete kaitsele just seetõttu, et neid andmeid ei ole kaitstud ebaseadusliku töötlemise eest.

Näiteks võiks käesolevas kohtuasjas olla otstarbekas kaaluda, kas isikuandmete levitamine informatiivses jutustavas klipis, kui seda tehti isiku sõnaselge vastuväite vastaselt, kahjustab iseenesest isiku õigust andmekaitsele (mis kujutab seega iseenesest kahju, isegi kui tema eraelu puutumatus riive, laimamisega tekitatud kahju või maine kahjustamine ei ole tõendatud).

Tuleb lisada, et isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 75 on mainitud konkreetset liiki kahju, millest võib järeldada, et ainuüksi määruse rikkumist, isegi kui sellega rikutakse isiku õigust isikuandmete kaitsele, ei saa pidada kahjuks määruse tähenduses; teisisõnu ei peetaks määruse rikkumist iseenesest tavaliselt selles põhjenduses nimetatud „füüsiliste isikute õiguste ja vabaduste“ riiveks ja kahjuks. Põhjenduses on märgitud: „Erineva tõenäosuse ja tõsidusega ohud füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele võivad tuleneda isikuandmete töötlemisest, mille tulemusel võib tekkida füüsiline, materiaalne või mittemateriaalne kahju, eelkõige juhtudel, kui töötlemine võib põhjustada diskrimineerimist, identiteedivargust või -pettust, rahalist kahju, maine kahjustamist, ametisaladusega kaitstud isikuandmete konfidentsiaalsuse kadu, pseudonümiseerimise loata tühistamist või mõnda muud tõsist majanduslikku või sotsiaalset kahju; kui andmesubjektid võivad jääda ilma oma õigustest ja vabadustest või kontrollist oma isikuandmete üle; kui töödeldakse isikuandmeid, mis paljastavad rassilist ja etnilist päritolu, poliitilisi vaateid, religioosseid või filosoofilisi veendumusi ning ametiühingusse kuulumist, samuti geneetilisi andmeid, andmeid tervise, seksuaalelu ning süüteoasjades süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegude ning nendega seotud turvameetmete kohta; kui hinnatakse isiklike aspekte, eelkõige töötulemuste, majandusliku olukorra, tervise, isiklike eelistuste või huvide, usaldusvääruse või käitumise, asukoha või liikumisega seotud aspektide analüüsimisel või prognoosimisel, et luua või kasutada isiklike profiile; kui töödeldakse kaitsetute füüsiliste isikute, eriti laste isikuandmeid; kui töötlemine hõlmab suurt hulka isikuandmeid ning mõjutab paljusid andmesubjekte“. Eespool nimetatud teatavat liiki kahju võib pidada lihtsaks andmekaitsealaseks rikkumiseks, ilma et rikutaks muid õigusi ja vabadusi (nt kui andmesubjektil ei ole õigust oma isikuandmeid kontrollida); kuigi selle sõnastusest tervikuna näib ilmnevat, et kõige levinumal juhul ei tekita andmekaitsealased rikkumised iseenesest kahju, vaid et see rikkumine erineb teataval määral kvalitatiivselt kahjust.

Lisaks on määruse põhjenduses 85 täpsustatud järgmist: „Isikuandmetega seotud rikkumine, kui seda asjakohaselt ja õigeaegselt ei käsitleta, võib põhjustada füüsilistele isikutele füüsilise, materiaalse või mittemateriaalse kahju, nagu kontrolli kaotamine oma isikuandmete üle või õiguste piiramine, diskrimineerimine, identiteedivargus või pettus, rahaline kahju, pseudonümiseerimise loata tühistamine, maine kahjustamine, ametisaladusega kaitstud andmete konfidentsiaalsuse kadu või mõni muu tõsine majanduslik või sotsiaalne kahju asjaomasele füüsilisele isikule.“ Võimalikud kahjuliigid, mida siin on mainitud, kujutavad endast peamiselt andmekaitsealast rikkumist (isikuandmete üle kontrolli kaotamine) ning kahju, mis on seotud muude õiguste ja vabaduste riivega (nt maine kahjustamine).

Seetõttu süvendab see kahtlusi seoses seosega ühelt poolt määruse sätete kui andmekaitsealaste rikkumiste ja teiselt poolt „kahju“ vahel määruse artikli 82 lõike 1 tähenduses.

10 Seejärel tuleb käsitleda seost kahju ja selle kahju hüvitamise või heastamise vahel.

Tõlgendades mõistet „kahju“ kooskõlas määruse eesmärgiga, otsustas Euroopa Liidu Kohus, et seada mittevaralise kahju hüvitamine sõltuvusse teatud raskusastmest ei ole lubatav, kuna sellise künnise astmelisus, millest sõltub sellise hüvitise saamise võimalus, varieeruks olenevalt asja menetlevate kohtute hinnangust ja kahjustaks seega kehtestatud korra ühtsust (*kohtuotsuse Österreichische Post punkt 49*).

Mis puudutab määratava hüvitise maksmise kohustust, st rahalist hüvitamist, siis on Euroopa Liidu Kohus otsustanud, et iga liikmesriigi riigisiseses õiguskorras tuleb kindlaks määrata kriteeriumid, mis võimaldavad kindlaks määrata selles kontekstis makstava hüvitise summa, järgides sealjuures võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtteid (*ibidem*, punktid 53–54).

Samuti on otsustatud, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 alusel makstavat rahalist hüvitist tuleb pidada „täielikuks ja tõhusaks“, kui see võimaldab täielikult hüvitada selle määruse rikkumisega tekitatud konkreetse kahju, ilma et täieliku hüvitamise jaoks oleks vaja nõuda karistuslikku kahjuhüvitist (*ibidem*, punkt 58).

Nii on Euroopa Liidu Kohus juba üldiselt kehtestanud hüvitise kindlaksmääramise raamistiku. Mõned küsimused ei ole siiski ikka veel selged.

11 [Administratiivā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) leidis, et käesoleval juhul kujutab kaebaja ees avalik vabandamine endast mittevaralise kahju eest piisavat hüvitist. Tuleb lisada, et see mittevaralise kahju hüvitamise vorm, eelkõige juhul, kui isiku õiguste riive ei ole raske, on Läti õigusnormides (eelkõige avalik-õiguslike asutuste varalise vastutuse seaduse artikli 14 lõigetes 2 ja 3) sõnaselgelt ette nähtud ning see on ette nähtud ka juhtudel, kus *restitutio in integrum* ei ole võimalik.

Seega, kui hüvitamise vorm ja ulatus oleks kindlaks määratud vastavalt Läti õigusnormidele, võib vastustajaks oleva ametiasutuse või kohtu hinnangul olla tulemuseks see, et isegi juhul, kui *restitutio in integrum* ei ole võimalik, peetaks vabandamist piisavaks hüvitiseks.

Kuna käesolevas asjas jääb küsimus kahju olemasolu ja suuruse kohta lahtiseks ning selle küsimuse selgitamine sõltub mõiste „kahju“ tõlgendamisest, võib käesoleval juhul olla oluline teada, kas ainsa hüvitisena vabandamise kohustuse määramine on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikega 1, tõlgendatuna kooskõlas määruse eesmärgi ja täieliku hüvitamise põhimõttega.

12 Hüvitise vormi ja suuruse analüüsimisel võttis [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) eelkõige arvesse ametiasutuse teo eesmärke ja alust. Eelkõige võttis [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) oma arutluskäigus arvesse asjaolu, et kui ametiasutus tegi jutustava klipi ja levitas seda kaebaja keeldumise vastaselt, siis täitis ta avalikes huvides olevat ülesannet, et kaebaja isikuandmete kasutamine oli selleks sobiv ning et ametiasutuse eesmärk ei olnud kaebajat laimata ega kahjustada tema mainet, ning et käesoleval juhul oli õigusnormide kohaldamine keeruline.

See tõstatab küsimuse, kas selliseid kaalutlusi, mis sisuliselt viitavad andmekaitsealase rikkumise toimepanija suhtumisele ja motivatsioonile, võib kahju hüvitamise kohustuse ette nägemisel arvesse võtta.

Nagu eespool märgitud, on isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 82 sätestatud täieliku hüvitamise põhimõte. Seega, kui kohus tuvastab, et rikkuja põhjenduste tõttu tuleb määrata väiksem hüvitis kui see, mis oleks tekitatud kahjuga üldiselt proportsionaalne, siis ei oleks hüvitise summa kahju enda ulatusega enam proportsionaalne. Euroopa Liidu Kohus ei nõustunud sellega, et kahjuhüvitise summa peab olema karistavat laadi, just seetõttu, et see ei ole kahju enda täielikuks ja tõhusaks hüvitamiseks vajalik (*kohtuotsuse Österreichische Post punkt 58*). Tekib küsimus, kas käesolevas kohtuasjas ei tule lähtuda samasugustest kaalutlustest, st kas rikkuja motivatsiooni arvesse võtmisega ei moonutata kahju ja kahjule vastava hüvitise vastavusseost ning seega ei ole täieliku ja tõhusa hüvitamise mehhanismi kahtluse alla seatud.

13 Kokkuvõttes kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus liidu õigusnormide tõlgendamises. Seetõttu tuleb esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimused.

[...] [menetluslikud kaalutlused]

Resolutsioon

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 267 [viide liikmesriigi menetlusnormidele] kohus

otsustab

Esitada Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et isikuandmete ebaseaduslik töötlemine, kuivõrd sellega rikutakse osutatud määrust, võib iseenesest põhjendamatult riivata isiku subjektiivset õigust isikuandmete kaitsele ja kujutada endast sellele isikule tekitatud kahju?
2. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on juhul, kui kahju põhjustanud varasemat

olukorda ei ole võimalik taastada, lubatud näha mittevaralise kahju hüvitamise ainsa kohustusena ette vabandamise?

3. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on lubatud, et asjaolud, mis osutavad andmeid töötleva isiku suhtumisele ja motivatsioonile (näiteks vajadus täita avalikes huvides ülesannet, isiku kahjustamise kavatsuse puudumine või raskused õiguslikust raamistikust arusaamisel), võivad olla kõnealuse kahju eest väiksema hüvitise määramise aluseks?

Peatada menetluse, kuni Euroopa Liidu Kohus teeb eelotsuse.

Käesoleva kohtumääruse peale ei saa edasi kaevata.

[...]

[allkirjad]

TÖÖDOKUMENT